ОБ'ЄДНАННЯ РОДИЧІВ політв'язнів Кремля

АЛГОРИТМ ДІЙ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ НЕЗАКОННОГО ПОЗБАВЛЕННЯ СВОБОДИ ДЛЯ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ, ЯКІ БУЛИ ЗВІЛЬНЕНІ САМОСТІЙНО, ПОЗА ПРОЦЕДУРОЮ ОБМІНУ

Цей алгоритм призначений для цивільних осіб, які пережили незаконне ув'язнення внаслідок російської агресії та були звільнені самостійно, без так званої процедури обміну. Інструкція допоможе вам зібрати докази, оформити заяву та успішно подати її до Комісії з питань встановлення факту позбавлення особи особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, створеної при Міністерстві з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (з грудня 2024 - Міністерство національної єдності)

КРОК 1: ОТРИМАЙТЕ ФОРМУ ЗАЯВИ

1. Де знайти форму заяви?

- У Центрі допомоги постраждалим: це може бути центр гуманітарної допомоги або Центр надання допомоги врятованим; відділ організації підтримки потерпілих і свідків (від воєнних злочинів) при обласних прокуратурах
- На офіційному сайті Міністерства реінтеграції https://minre.gov.ua/ у розділі "Діяльність", підрозділ "Підтримка осіб, позбавлених особистої свободи". Або на сайті Міністерства національної єдності, коли він запрацює.
- У відділенні органів соціального захисту вашого регіону.
- Під час консультації від фахівців ГО "Об'єднання родичів політв'язнів Кремля", звернувшись через форму "Юридична допомога" на нашому сайті www.relativespp.org, або електронною поштою (контакти вказані в кінці буклету).

2. Як виглядає заява?

На звороті цього буклету ви знайдете зразок заяви. Зразок заяви можна також завантажити за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-22#n17

Порада: Ознайомтеся з формою заяви перед її заповненням, щоб знати, які дані потрібно підготувати заздалегідь. Також радимо ознайомитись з основними положеннями Закону України "Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей"

КРОК 2: ПІДГОТУЙТЕ ІНФОРМАЦІЮ ДЛЯ ЗАПОВНЕННЯ ЗАЯВИ

- **Що саме потрібно вказати?**

- **Точні дати:** зазначте дати затримання та звільнення. Якщо точних дат ви не пам'ятаєте, вкажіть орієнтовні, додавши примітку "приблизно". Наприклад: "орієнтовно 15-20 липня 2023 року".

- **Обставини затримання:**
  - Де це сталося (місто, населений пункт, точне місце, якщо відомо)?
  - Хто саме вас затримав (назва структури, наприклад, ФСБ, або опис осіб, якщо назву структури невідомо)?
  - Які саме події передували затриманню? Наприклад: участь у мітингу, публікація у соцмережах, конфлікт із окупаційною владою.

- **Обставини утримання:**
  - Опишіть, де вас утримували (наприклад: слідчий ізолятор, підвал адміністрації, інші місця).
  - Умови: чи надавали їжу, медичну допомогу, чи застосовували фізичне, сексуальне, психологічне насильство.
  - Чи примушували вас виконувати певні дії (наприклад, співпрацювати, зізнаватися в чомусь).

- **Обставини звільнення:**
  - Як саме ви були звільнені (вас випустили, ви втекли, чи це сталося внаслідок втечі окупантів)?
  - Чи отримували ви якісь документи про звільнення?

- **Чому це важливо?**

  Члени Комісії розглядають вашу історію як єдине джерело інформації. Від того, наскільки детально ви опишете події, залежить, чи визнають вони факт незаконного ув'язнення. Так, як ви звільнились не за процедурою так званого "обміну", чим детальніша інформація описана та зрозуміла для членів Комісії, тим краще.

Порада: Пишіть чітко й логічно, описуйте всі обставини в хронологічному порядку.

КРОК 3: ЗБЕРІТЬ ПІДТВЕРДЖУВАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ

Перед тим як подавати заяву, обов'язково зберіть усі необхідні документи, які підтверджують ваші слова. Ці документи є ключовими для розгляду вашої справи.

1. **Офіційні відповіді від державних органів:**

   Щоб отримати необхідні довідки, вам слід написати заяви у порядку, передбаченому ЗУ "Про звернення громадян" до таких органів та установ, як Координаційний штаб, Національна поліція, Національне інформаційне бюро, Офіс Уповноваженого ВРУ з прав людини, медичні установи (детальний можливий перелік міститься у тексті Експертного огляду).

Що саме потрібно зробити?

- **Напишіть звернення до кожного з перелічених органів.**
  - У зверненні опишіть вашу ситуацію: зазначте дати затримання та звільнення, обставини незаконного утримання, обставини вашого звільнення ("депортація" на підконтрольну Україні територію, звільнення окупантами з певних причин, тощо), а також чітко поясніть, чого ви просите. Наприклад, ви можете попросити підтвердити факт вашого утримання, надати інформацію, чи є ви в базах цих установ, або отримати дані про будь-які дії, пов'язані з вашим затриманням.
  - Запити слід формулювати чітко та логічно, вказуючи, які саме документи чи інформацію ви хочете отримати.
- **Пам'ятайте:**
  - Відправляйте запити рекомендованими листами з повідомленням про вручення або використовуйте електронну пошту офіційних органів, якщо це дозволяється.
  - Зберігайте всі копії запитів, квитанції про відправлення та відповіді, які отримуєте.
- **Дочекайтеся відповідей від усіх органів!**
  - Не надсилайте основну заяву, поки не зберете всі відповіді. Ці документи стануть додатками до вашої заяви та допоможуть комісії підтвердити вашу історію.

2. **Фото- та відеоматеріали:**

- Перевірте медіа та соцмережі: ваші фото чи згадки про затримання могли з'явитися у новинах, Telegram-каналах чи інших джерелах, у тому числі і російських.
- Якщо ви знаєте, що вас фотографували чи знімали, знайдіть ці матеріали та зробіть скріншоти. Якщо хтось із ваших знайомих бачив такі матеріали, попросіть їх допомогти вам знайти й зберегти ці докази (зробити скріни або завантажити).
  Ці матеріали допоможуть підтвердити факт вашого утримання навіть за відсутності інших офіційних документів.

3. **Документи про вашу діяльність:**

- Додайте все, що може підтвердити вашу професійну, громадську чи волонтерську діяльність:
  - Посвідчення журналіста, волонтера, активіста.
  - Подяки, грамоти, рекомендаційні листи від громадських організацій, державних установ чи церковних громад.
  - Публікації про вашу діяльність у ЗМІ.
- Якщо ваша діяльність могла бути причиною затримання, обов'язково вкажіть це у заяві.
- Якщо ваш родич є учасником АТО, військовим, і це стало причиною затримання - додайте відповідні документи про ступінь родинних зв'язків, несення відповідної служби.

4. **Письмові свідчення:**

- Якщо вас бачили інші люди під час затримання або ув'язнення, попросіть їх надати письмові свідчення.
- У свідченнях слід зазначити:
  - Ім'я свідка.
  - Де і за яких обставин він бачив ваше затримання чи утримання.

- Якщо свідки недоступні (наприклад, вони перебувають на окупованій території), вкажіть їхні імена та контактну інформацію, якщо це можливо.

5. **Листи від окупаційних органів:**
Якщо у вас залишилися будь-які документи від окупаційних органів (наприклад, листи прокуратури РФ, військових адміністрацій або інші матеріали), обов'язково додайте їх.

Навіть якщо це здається незначним, кожен документ може мати вагоме значення для вашої справи.

Порада: Збирайте документи відразу після звільнення, не відкладайте на потім.

КРОК 4: ЗАПОВНІТЬ ЗАЯВУ

1. Використовуйте зразок, наведений у буклеті або отриманий з інших офіційних джерел, зазначених у кроці 1.
2. Ретельно заповніть всю інформацію, зверніть особливу увагу на детальний опис подій (затримання, утримання, звільнення). Сформуйте перелік документів, які ви додаєте до заяви (додатки) та додайте всі.
3. Пишіть чітко, детально описуйте всі обставини, не використовуйте ненормативну лексику.

КРОК 5: ПОДАЙТЕ ЗАЯВУ

1. Заяву з усіма документами надішліть до Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, за адресою: Чоколівський бульвар, 13, місто Київ, 03186 або на ел.пошту: info-gr@minre.gov.ua. Контактні дані дійні на момент публікації і можуть бути змінені після реорганізації Мінре в Міністерство національної єдності.
2. Надішліть заяву поштою рекомендованим листом, або іншим шляхом, який передбачає отримання зворотного повідомлення про отримання. Якщо подаєте заяву особисто через канцелярію зробіть додаткову копію для проставлення штампу про отримання.

КРОК 6: СТЕЖТЕ ЗА РОЗГЛЯДОМ ЗАЯВИ

1. Не очікуйте швидкого розгляду заяви, на практиці він може тривати місяць та більше.
2. У разі тривалого розгляду ви можете телефонувати на "гарячу лінію" Міністерства реінтеграції за номером 1548, або просити про надання інформації за електронною адресою: info-gr@minre.gov.ua. Контакти можуть змінюватися. Актуальні контакти шукайте на сайті Міністерства національної єдності.

ЯКЩО ПОТРІБНА ДОПОМОГА

У разі труднощів звертайтеся за допомогою до фахівців ГО "Об'єднання родичів політв'язнів Кремля", шляхом заповнення форми на сайті https://www.relativespp.org/

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України
01 грудня 2022 року № 281

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України

____
(прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) заявника)

____
(місце проживання / електронна пошта)

____
(число, місяць, рік народження заявника)

____
(серія (за наявності) та номер паспорта)

____
(найменування органу, що видав паспорт, дата видачі)

____
(номер телефона)

ЗАЯВА

про встановлення факту позбавлення особи особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України

Прошу встановити факт позбавлення особи особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України:

прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) особи: ______________________________

дата народження особи: ______________________________

дата позбавлення особи особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України: ______________________________

дата звільнення (за наявності): ______________________________

Обставини позбавленої особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України:

____
(зазначаються обставини при яких особа була позбавлена свободи внаслідок збройної агресії проти України)

____

____

______________	______________	______________________________
(дата)	(підпис)	(власне ім'я, прізвище)

До заяви додаються:

1. Довідка Міноборони, іншого центрального органу виконавчої влади, що здійснює керівництво військовим формуванням, утвореним відповідно до законів, або правоохоронного органу чи державного органу спеціального призначення з правоохоронними функціями, командира підрозділу Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів військових формувань, правоохоронних органів, державного органу спеціального призначення з правоохоронними

функціями, про те, що військовослужбовець або інша особа перебуває (перебувала) в місцях несвободи внаслідок збройної агресії проти України, із зазначенням строку позбавлення особистої свободи, або інтернована у нейтральних державах.

2. Документ, що підтверджує участь особи як члена добровольчого загону (формування) в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, під час позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, із зазначенням строку перебування в місцях несвободи, або інтернована у нейтральних державах.
3. Довідка Міноборони, іншого центрального органу виконавчої влади, що здійснює керівництво військовим формуванням, утвореним відповідно до законів, командира підрозділу Збройних Сил України, іншого утвореного відповідно до законів військового формування, про те, що іноземець або особа без громадянства перебуває (перебувала) у місцях несвободи внаслідок збройної агресії проти України, із зазначенням строку позбавлення свободи, або інтернована у нейтральних державах, а також, що на момент позбавлення особистої свободи така особа проходила в установленому законодавством України порядку військову службу у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів.
4. Документи та/або відомості, що підтверджують факт (факти) порушення норм Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року стосовно особи при його захопленні, незаконному затриманні, незаконному арешті, незаконному триманні або іншим чином незаконному позбавленні особистої свободи державою-агресором, її органами, підрозділами і формуваннями, іншими утвореннями, у зв'язку із здійсненням такою особою діяльності, спрямованої на вираження поглядів, цінностей, позицій щодо відстоювання державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності і недоторканності України, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України, а також за здійснювану професійну, громадську, політичну чи правозахисну діяльність, пов'язану з відстоюванням державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності і недоторканності України, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України, захистом прав та свобод осіб, позбавлених особистої свободи через таку діяльність, та про підтвердження дійсності підстав вважати, що здійснення такої діяльності становило реальну або потенційну небезпеку для незаконного переслідування особи державою-агресором, її органами, підрозділами, формуваннями, іншими утвореннями.
5. Документи та/або відомості, що підтверджують факт та обставини позбавлення особи особистої свободи.
6. Документи та/або відомості, що підтверджують факт (факти) порушення норм Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року стосовно заявника при його захопленні, незаконному затриманні, незаконному арешті, незаконному триманні або іншим чином незаконному позбавленні особистої свободи державою-агресором, її органами, підрозділами і формуваннями, іншими утвореннями з явною або прихованою метою спонукання України, іншої держави, державного органу, організації, у тому числі міжнародної, юридичних або фізичних осіб до дій або утримання від здійснення дій як умови звільнення громадянина України.
7. Витяг з Єдиного державного реєстру досудових розслідувань (за наявності кримінального провадження стосовно особи).
8. Повідомлення органів сил безпеки та сил оборони стосовно особи.
9. Копія документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України (електронну копію відображення в електронній формі інформації, що міститься у таких документах або відомості, єДокумент), паспортного документа іноземця та документа, що посвідчує особу без громадянства, та/або документа, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус.
10. Відомості та/або копії документів (довідок), які підтверджують, що заявник є членом сім'ї такої особи, або законним представником такої особи, або законним представником члена сім'ї такої особи, зокрема копії свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану.

ОБ'ЄДНАННЯ РОДИЧІВ політв'язнів Кремля

info@relativespp.org
https://www.relativespp.org
https://www.facebook.com/relativespp